

Postępowanie cywilne

Ćwiczenia 6:

- kumulacja roszczeń
- rozdrobnienie roszczeń
- zmiana powództwa
- cofnięcie powództwa

mgr Adrian Borys
Instytut Prawa Cywilnego
Zakład Postępowania Cywilnego
adrian.borys@uwr.edu.pl

Kumulacja roszczeń

Art. 191 KPC [Kumulacja roszczeń]

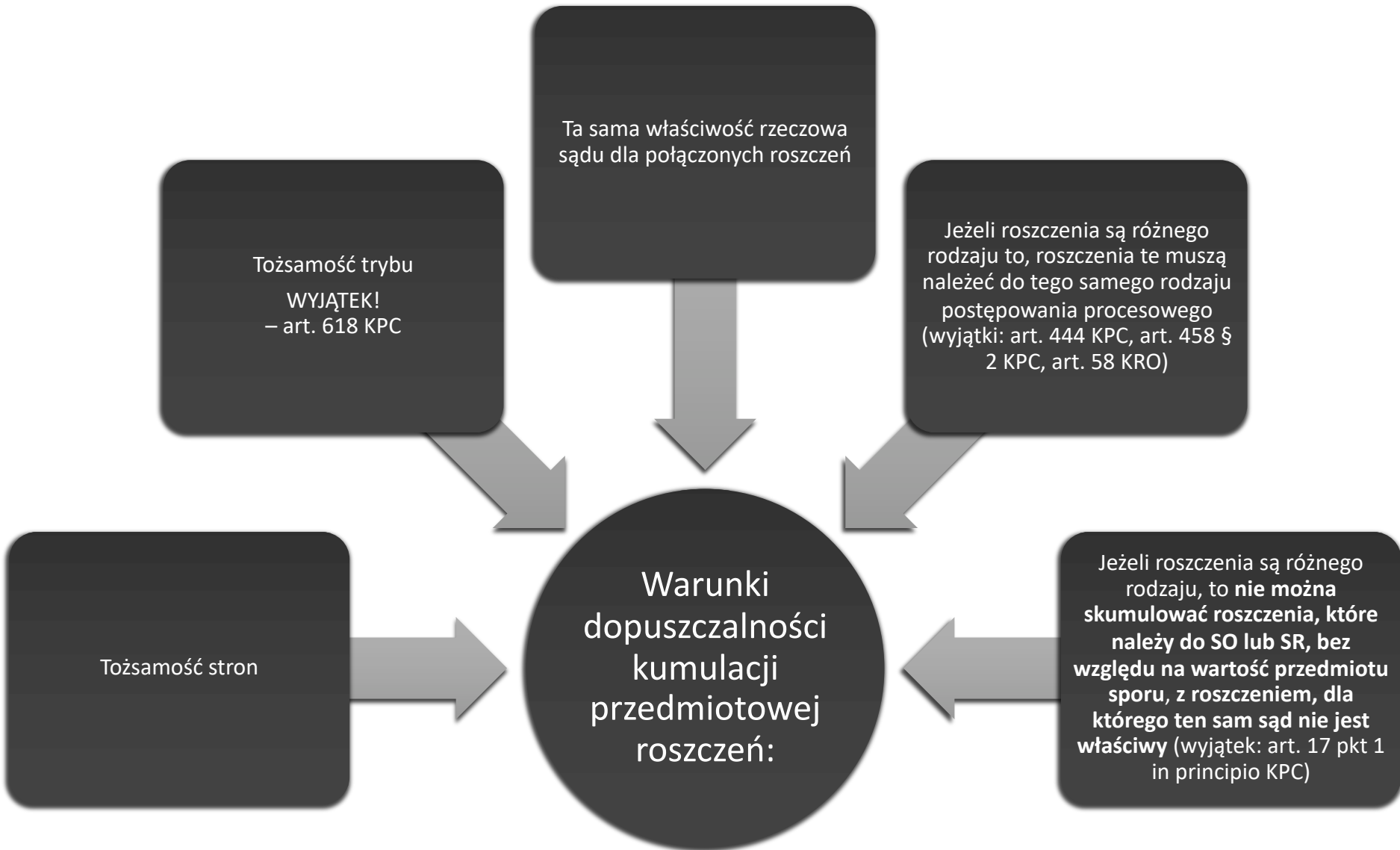
Powód może dochodzić jednym pozwem kilku roszczeń przeciwko temu samemu pozwanemu, jeżeli nadają się one do tego samego trybu postępowania oraz jeżeli sąd jest właściwy ze względu na ogólną wartość roszczeń, a ponadto - gdy roszczenia są różnego rodzaju - o tyle tylko, o ile dla któregośkolwiek z tych roszczeń nie jest przewidziane postępowanie odrębne ani też nie zachodzi niewłaściwość sądu według przepisów o właściwości bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Kumulacja roszczeń polega na połączeniu w jednym pozwie kilku samodzielnych, niezależnych od siebie roszczeń dochodzonych przez powoda przeciwko temu samemu pozwanemu.

Kumulowane roszczenia nie muszą być powiązane w sposób faktyczny lub prawny, choć tego typu związki mogą między nimi zachodzić

Roszczenia skumulowane sąd rozpoznaje łącznie (aczkolwiek możliwe jest zarządzenie oddzielnej rozprawy co do niektórych z połączonych roszczeń - art. 218 k.p.c.)

W stosunku do wszystkich skumulowanych roszczeń przeprowadzone jest jedno postępowanie dowodowe i w konsekwencji rozstrzyga się o nich jednym wyrokiem (sąd może jednak wydać wyrok częściowy - art. 317 § 1 k.p.c. – w sytuacji gdy do rozstrzygnięcia nadają się tylko niektóre ze skumulowanych roszczeń zgłoszonych w pozwie).

Niedopuszczalna kumulacja roszczeń, tj. naruszenie wymogów tożsamości trybu lub właściwości sądu (naruszenie art. 191 k.p.c.),

powodować będzie rozdzielenie spraw i przekazanie ich do rozpoznania we właściwym trybie, stosowanie do art. 201 k.p.c. lub do właściwego sądu stosowanie do art. 200 k.p.c.

Art. 505³ KPC – ograniczenie możliwości kumulacji roszczeń – Postępowanie uproszczone

Jednym pozwem można dochodzić tylko jednego roszczenia.

Połączenie kilku roszczeń w jednym pozwie jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wynikają z tego samego stosunku prawnego lub kilku stosunków prawnych tego samego rodzaju. W przypadku niedopuszczalnego połączenia w jednym pozwie kilku roszczeń przewodniczący zarządza zwrot pozwu bez wezwania do usunięcia tego braku. Jeżeli w terminie tygodnia od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie powód cofnie pozew w zakresie żądań niepodlegających łączeniu, pozew w pozostałej części wywołuje skutek od daty jego pierwotnego wniesienia

Rozdrobnienie roszczeń

Instytucja rozdrobnienia roszczeń obejmuje sytuacje, w której powód zgłasza roszczenie procesowe obejmujące jedynie część roszczenia materialna prawnego, do czego ma prawo zgodnie z zasadą dyspozycyjności materialnej.

Kodeks postępowania cywilnego w postępowaniu zwykłym tej nie normuje kwestii rozdrobnienia roszczeń.

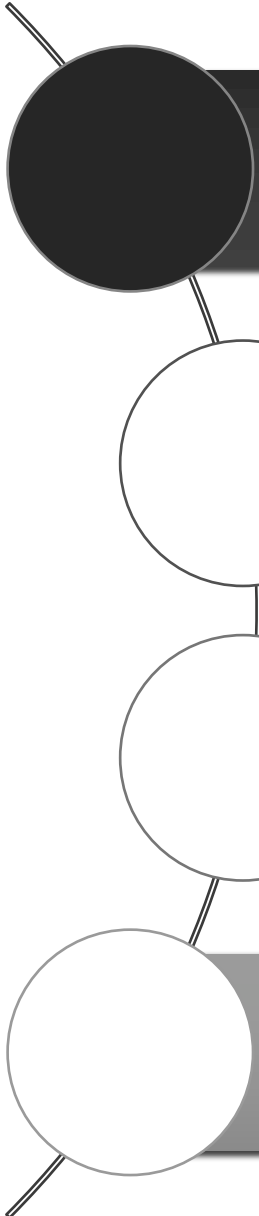

W braku zakazu judykatura (por. m.in. uchwała SN z dnia 5 lipca 1995 r., III CZP 81/95, OSNC 1995, nr 11, poz. 159) i nauka dopuszczają rozdrabnianie roszczeń, z wyjątkiem świadczeń niepodzielnych.

Ograniczenie dopuszczalności rozdrobnienia roszczenia występuje jednak w postępowaniu uproszczonym.

Zgodnie z art. 505³ § 3, jeżeli powód dochodzi części roszczenia, sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym tylko wtedy, gdy postępowanie to byłoby właściwe dla całego roszczenia wynikającego z faktów przytoczonych przez powoda, w przeciwnym wypadku sprawa rozpoznawana jest z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym.

Poza przedstawionym wyjątkiem w postępowaniu uproszczonym, rozdrobnienie roszczeń jest więc dopuszczalne i może do niego dojść w następujących przypadkach:

powód dochodzi jedynie części roszczenia, pomimo że jest ono wymagalne w całości;

sąd częściowo umorzył postępowanie na skutek częściowego cofnięcia pozwu bez zrzeczenia się roszczenia; sąd nie rozstrzygnął o całości roszczenia, którego dochodził powód, a strona nie wniosła o uzupełnienie wyroku;

proces o roszczenia majątkowe był wszczęty przez prokuratora, przy czym strona nie brała w nim udziału, może ona wówczas wytoczyć ponowne powództwo, domagając się zasądzenia roszczenia w części, w jakiej nie było uwzględnione.

Zmiana powództwa

Cofnięcie pozwu w zakresie
roszczenia pierwotnego
(wyr. SN z 24.02.2015 r., sygn.
akt IV CSK 188/14)

Zamiast roszczenia
pierwotnego

Przedmiotowa zamiana
powództwa

Wystąpienie przez
powoda z nowym
powództwem

Istota zmiany powództwa polega na zachowaniu
ciągłości postępowania przy zmianie jego
elementów. Pomiędzy pierwotnym a następnym
żądaniem powinna istnieć więź
materialnoprawna i logiczny związek, powinny
one mieścić się w granicach tego samego
stosunku prawnego (post. SN z 2.6.1965 r., II CZ
51/65, Legalis).

Obok roszczenia
pierwotnego

Kumulacja
roszczeń w
sprawie

Zmiana
powództwa
może
dotyczyć

żądania,

podstawy
faktycznej
żądania,

żądania i
jego
podstawy
faktycznej.

Zmiana nie musi obejmować ani całości powództwa, ani wszystkich wskazanych elementów i może ograniczać się do części sformułowanego żądania, jednego lub kilku innych elementów powództwa (wyr. SN z 20.10.2005 r., IV CK 298/05, Legalis).

Samo jednak wskazanie alternatywnej podstawy materialnej dochodzonego roszczenia procesowego, bez zmiany żądania i okoliczności faktycznych ich uzasadniających nie stanowi przedmiotowej zmiany powództwa (wyr. SN z 21.5.2009 r., V CSK 439/08, Legalis)

Dopuszczalność
zmiany powództwa

Zmiana
powództwa jest
dopuszczalna tylko
wówczas, jeżeli **nie**
wpływa na
właściwość sądu

W wypadku
niedopuszczalnej
zmiany
powództwa,
polegającej na
wystąpieniu przez
powoda z nowym
roszczeniem obok
pierwotnego, sąd
rozpoznaje **nowe**
roszczenie jako
sprawę oddzielną.

Gdy jednak
rozważana zmiana
następuje w sądzie
rejonowym, należy
przekazać całe
zmienione
powództwo sądowi
okręgowemu,
który dla
zmienionego
powództwa jest
rzeczowo i
miejscowo wła-
ściwy

Zmiana powództwa polegająca na wystąpieniu z nowym roszczeniem zamiast pierwotnego zawiera w sobie **dorozumiane częściowe cofnięcie pozwu** w zakresie pierwotnie zgłoszonego żądania. Taka zmiana jest zatem czynnością procesową złożoną, obejmującą cofnięcie powództwa w zakresie dotychczasowego roszczenia oraz wniesienie innego powództwa zawierającego roszczenie nowe. Jej skuteczność po rozpoczęciu rozprawy jest uzależniona od zgody pozwanego albo musi być połączona ze zrzeczeniem się roszczenia i podlega kontroli sądu, który powinien umorzyć postępowanie w tym zakresie (uchw. SN z 13.4.1988 r., III CZP 24/88, OSNC 1989, Nr 9, poz. 138).

Zaakceptowanie przez sąd cofnięcia dotychczasowego żądania pozwu powinno być jasno wyrażone w orzeczeniu o umorzeniu postępowania i nie może go zastąpić domniemanie, że sąd, rozpoznając nowe żądanie, zaakceptował w ten sposób rezygnację powoda z roszczenia dotychczasowego (por. uchw. SN z 8.3.2007 r., III CZP 165/06, MoP 2007, Nr 21, s. 1195)

Jeżeli pozwany nie wyrazi zgody na rozważaną zmianę powództwa albo zostanie ona uznana przez sąd za niedopuszczalną (art. 203 § 4 KPC), nowe roszczenie będzie rozpoznane jako oddzielna sprawa.

W toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. Jednakże w przypadku zmiany okoliczności powód może żądać, zamiast pierwotnego przedmiotu sporu, jego równowartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć powództwo o świadczenia za kolejne okresy

W postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jednakże w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy.

uproszczonym (art. 505⁴ § 1 KPC)

Nakazowym po wniesieniu zarzutów (art. 493 § 3 KPC).

w sprawach gospodarczych (art. 458⁸ § 1 KPC)

apelacyjnym (art. 383 KPC), kasacyjnym (art. 383 w zw. z art. 398²¹ KPC) wywołanym wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 383 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 424¹² KPC).

Zmiana powództwa bez ograniczeń możliwa jest w postępowaniu przed sądem I instancji.
Ograniczenia przewidziane zostały w postępowaniu:

Skutki zmiany powództwa

Jeżeli powód występuje z nowym roszczeniem zamiast lub obok roszczenia pierwotnego, skutki, jakie ustawa wiąże z doręczeniem pozwu pozwanemu w zakresie nowych żądań powstają z chwilą doręczenia pozwanemu **pisma zawierającego zmianę**. Pismo to powinno odpowiadać wymaganiom pisma procesowego (art. 126 i n. KPC), a w zakresie osnowy wymaganiom pozwu (art. 187 KPC).

W sprawach o roszczenia alimentacyjne oraz w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (zob. art. 466 KPC) zmiana powództwa dopuszczalna jest w formie ustnej. W takim wypadku skutki, jakie ustawa wiąże z doręczeniem pozwu pozwanemu w zakresie nowych żądań powstaną z chwilą, w której roszczenie to powód zgłosił na rozprawie w obecności pozwanego.

W wypadku, gdy zmiana powództwa dotyczy żądania i powoduje zmianę wartości przedmiotu sporu, to obowiązkiem powoda jest wskazanie aktualnej wartości przedmiotu sporu. Powyższy obowiązek ściśle wiąże się z obowiązkiem uiszczenia lub uzupełnienia opłaty, który powstaje na skutek rozszerzenia lub innej zmiany żądania (art. 130³ § 2 KPC) (post. SN z 2.10.2008 r., II CZ 72/08, Legalis)

Cofnięcie powództwa

Cofnięcie pozwu

ze zrzeczeniem się roszczenia

bez zrzeczenia się roszczenia

przed
rozpoczęciem
rozprawy

po rozpoczęciem
rozprawy

zgodna pozwanego

umorzenie postępowania

umorzenie postępowania

Cofnięcie pozwu w postępowaniu apelacyjnym jest dopuszczalne i to bez względu na treść zaskarżonego wyroku i bez względu na to, która strona wyrok zaskarżyła, z tym że należy mieć tu na uwadze treść przepisów art. 203 § 1 i 4 k.p.c.

Umarzając postępowanie w sprawie, sąd drugiej instancji orzeka w formie postanowienia, gdyż rozstrzyga tylko o toku postępowania (Wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 20 listopada 2012 r., sygn. akt XVI Ca 859/2012).

Sentencja postanowienia sądu II instancji będzie więc brzmiała: „[...] postanawia: 1/ uchylić zaskarżony wyrok i umorzyć postępowanie w sprawie, [...]”. W tym postanowieniu kończącym sprawę sąd może rozstrzygnąć również kwestie kosztów procesu.

Dziękuję za uwagę

Czy mają Państwo jakieś pytania?